

Liubov Melnychuk

Yurii Fedkovych Chernivtsi National University
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-6380-5610>
e-mail: l.melnichuk@chnu.edu.ua

Культурна дипломатія як інструмент сприяння розвитку відносин між Україною та Румунією в культурно-гуманітарній сфері

Актуальність дослідження. Культурна дипломатія на даний час стає все актуальнішим напрямом державної політики, адже вона сприяє швидкому та успішному вирішенню проблем національної безпеки, створенню позитивного іміджу держави на міжнародній арені та налагодженню як регіональної, так і глобальної комунікації. У зв'язку з необхідністю протидії агресивній політиці російської федерації¹ існує нагальна потреба своєчасної репрезентації України в міжнародній спільноті через культуру. На даний час вивчення різних аспектів розвитку та функціонування культурної дипломатії особливо актуальне для України, адже воно сприяє не лише популяризації українського культурного продукту, але й інтеграції України до світового культурного простору.

Безумовно дієвість культурної дипломатії впливає на формування зовнішньої політики держави, додає їй авторитету та ваги. Наразі українська культурна дипломатія реалізується спільними зусиллями, зокрема урядовими інституціями, неурядовими громадськими організаціями та активістами, українськими науковцями, митцями, студентами, українською діаспорою та українцями, які були змушені виїхати з України та перебувають на території інших держав на даний момент. У ці важкі для України дні основна увага приділяється формуванню позитивного іміджу України та українців, налагодженню нових міжкультурних комунікацій, пришвидшенню утвердження України як європейської висококультурної держави, а також культурним ініціативам за кордоном.

¹ Тут і далі в тексті статті назва країни-агресора написана Авторкою з малої літери, що Національна комісія зі стандартів державної мови України не кваліфікує як відхилення від норми (протокол №83 від 15 IX 2023) – Ред.

Україна та Румунія тісно пов'язані між собою не лише наявністю спільного кордону, а й спільним історичним і культурним минулим. Протягом останніх кількох років відбулося перезавантаження українсько-румунських відносин на основі дружби, добросусідства, взаємної довіри та підтримки з одночасним дистанціюванням від складних проблем минулого, успадкованих сторонами від тоталітарних режимів.

Румунія завжди підтримувала європейський вибір України, її територіальну цілісність і незалежність. Протягом останніх років відбувся перегляд пріоритетів зовнішньої політики, засудження російської агресії проти нашої держави, що свідчить про прагнення до «перезавантаження» міждержавних відносин та посилення двосторонньої співпраці. Тим більше, що росія вважає її «небезпечним об'єктом» у випадку прямого військового конфлікту з НАТО.

Румунія солідарна з Україною. Більш того, Румунія в жодному з міжнародних вимірів (економічному, політичному) не є залежною від росії, а кремль немає реальної можливості впливати на рішення, що приймаються керівництвом держави в Бухаресті. Виміри співробітництва між Україною та Румунією зазнають значних змін та створюють підґрунтя для формулювання нових підходів до забезпечення стабільності та миру в Європі.

Мета дослідження полягає в характеристиці культурної дипломатії як механізму, що сприяє розвитку відносин між Україною і Румунією та її аналізі. Визначена мета зумовила постановку й вирішення наступних **завдань**: з'ясувати сутність та особливості поняття культурна дипломатія; визначити місце й значення культурної дипломатії у зовнішній політиці України; висвітлити культурну взаємодію України та Румунії й проаналізувати діяльність Культурно-інформаційного центру в складі Посольства України в м. Бухарест.

Виклад основного матеріалу. Сучасна війна в Україні та політична взаємодія держав усього світу показала, що досі використовуються так звані «традиційні», застарілі, антигуманні військово-політичні методи ведення зовнішньої політики. Світ зіткнувся з важливими викликами щодо подальшого існування людства, перезавантаження системи безпеки та переосмислення функціонування міжнародних відносин і методів ведення сучасної зовнішньої політики держави в цивілізованому світі. Слід відходити від стереотипів минулого та усвідомлювати цінність людського життя.

У культурно-цивілізаційному вимірі необхідно відмовитись від «твердої» політики та переходити до сили культури, що буде формувати нову культуру політичних відносин, будувати й зберігати мир.

Відомий экс-декан Гарвардського інституту державного управління імені Джона Ф. Кеннеді та американський політолог Джозеф Най розробив концепцію «м'якої сили» (*soft power*), що передбачає потенціал досягнення цілей завдяки співпраці, представлення привабливості власної культури й суспільно-політичних цінностей на противагу «твердій силі» із застосуванням військового та

економічного тиску². Завдання «м'якої сили» полягає в тому, щоб стимулювати інших наслідувати норми та правила поведінки на міжнародній арені, що й дозволяє досягти задуманої мети й отримати бажаний результат без застосування тиску або ж насильства. Вчений стверджує, що «м'яка сила» держави містить три складові елементи: національну культуру, політичні цінності та зовнішню політику³.

У сучасній науці культурну дипломатію часто ідентифікують з «м'якою силою», яка є вагомим елементом інструментарію міжнародних відносин та дає можливість переконувати за допомогою культури, ідей та цінностей. Вона містить «силу привабливих ідей або можливостей встановити пріоритетний політичний порядок денний та визначити взаємовідносини шляхом забезпечення національних інтересів з урахуванням уподобань іншої сторони»⁴.

Беручи до уваги те, що головне завдання культурної дипломатії полягає у створенні державою власного неповторного національного культурного продукту, що базується на історії та традиціях, сфері культурної політики та культурної дипломатії переплітаються між собою. У цей час як культурна дипломатія наповнює національну культуру оригінальним та винятковим сенсом, культурна політика інтегрує цю квінтесенцію в систему міжнародної культурної комунікації⁵. У сучасному світі держави дієво та ефективно використовують національну культурну спадщину з метою інтенсифікації культурної взаємодії.

Культурна дипломатія держави повинна перш за все зважати на актуальні культурні потреби суспільства, відповідати тенденціям розвитку культури в сьогоденному світі та генерувати нові ідеї. Міжкультурні контакти та комунікації являються потужним інструментом лобювання зовнішньополітичних інтересів держави, котрий зважає на національні культурні цінності⁶.

Зовнішня культурна політика прямо впливає на формування позитивного культурного іміджу держави та розповсюдження культурних традицій країни у світі з урахуванням динаміки розвитку культурного життя. Культурна присутність країни за її межами, а також іноземна культурна присутність в межах території самої держави сприяє її швидкій та результативній інтеграції у світо-

² J. S. Jr. Nye, *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, Public Affairs, 2004, 191 p.

³ J. S. Jr. Nye, *Get Smart: Combining Hard and Soft Power. Foreign Affairs*, Vol. 88, No. 4, pp. 160–163.

⁴ Н. Сербіна, О. Кучмії, *Культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики сучасної європейської держави*, «Актуальні проблеми міжнародних відносин», Випуск 100, Частина I, 2011, с. 123–124, <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/1667/1578>, dostęp: 30 VI 2023.

⁵ О. Розумна, *Культурна дипломатія України: стан, проблеми, перспективи: аналітична доповідь*, Київ, НІСД, 2016, с. 6, https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-09/kultu_dypl-26841.pdf?__cf_chl_tk=DJ0lVmO8Q1lhx81ujVWrN8gFEDffTX9sVE7toNAUDKQ-1659543482-0-gaNy-cGzNCRE, dostęp: 30 VI 2023.

⁶ Г. Луцишин, А. Гончарук, *Особливості розвитку культурної дипломатії України в сучасних умовах*, «Гуманітарні візії», Том 3, № 1, 2017, с. 26, <https://science.lpnu.ua/shv/all-volumes-and-issues/volume-3-number-1-2017/peculiarities-development-ukrainian-cultural>, dostęp: 30 VI 2023.

ву спільноту. Кожна держава розробляє національну стратегію щодо реалізації власної зовнішньої культурної політики відповідно до своїх потреб і запитів.

Популяризація національної культурної спадщини та практика забезпечення культурної присутності за кордоном обумовлена наступними чинниками: культурна співпраця покликана сформувати придатний клімат для успішної реалізації зовнішньої політики й забезпечити країні гідне місце у світі, що відповідало би її геополітичному становищу; культурні зв'язки мають допомагати створенню позитивного та об'єктивного іміджу країни у світі, викликати та сприяти почуттю симпатії до неї, збільшувати кількість друзів, демонструвати відкритість суспільства тощо⁷.

Завдяки культурній дипломатії як інструменту з досягнення політичних цілей, держава спроможна сформувати власний позитивний імідж, зміцнити авторитет уряду та його політики на міжнародній політичній арені, підвищити ефективність своєї зовнішньої політики, подолати упереджене ставлення до своєї країни. Так само, зменшити негативний політико-ідеологічний вплив, зміцнити міжнародний авторитет держави; продемонструвати відкритість суспільства та його демократичні цінності; презентувати культуру як складову формування державного бренду; позиціонувати політику держави, яка має високий науковий, інтелектуальний та культурний потенціали; впливати на формування багатополарної системи міжнародних відносин, що відображає культурну й політичну різноманітність та взаємозалежність сучасного світу⁸.

Шлях формування української дипломатії винятковий та складний, адже Україна впродовж довгих років своєї історії була вимушена відстоювати власну державність і захищати своє право на ведення зовнішньої політики, при цьому втрачаючи цінний час налагодження міжнародної комунікації.

Початок формування української культурної дипломатії сягає часів Української революції на початку ХХ століття. Перебуваючи у складі єдиної держави, за радянського періоду історії, Україна мала обмежені можливості використання у дипломатії надбань власної національної культури. До того ж, культурна дипломатія в зазначений період була занадто заідеологізованою. Відчутно на розвиток культурної дипломатії України вплинув розпад Радянського Союзу та утворення нових незалежних держав. У той час зусилля України були спрямовані на формування державної ідеології та національних ідей, зовнішня політика країни була ослаблена, а інструменти культурної дипломатії виявились забутими, оскільки часто вважались малоефективними. Однак здобувши незалежність, Україна отримала нові можливості формування та реалізації власної самостій-

⁷ О. Стасевська, І. Маланчук, *Культурна дипломатія: симбіоз культурного та правового потенціалу*, „Право та інновації”, № 1 (33), 2021, с. 90–91, <https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/19046/1/doc13.pdf>, *dostęp*: 30 VI 2023.

⁸ Н. Сербіна, О. Кучмій, *Культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики сучасної європейської держави*, *op.cit.*, с. 122–123.

ної зовнішньої культурної політики. Україна розпочала процес трансформування «старої» системи міждержавної культурної комунікації та створення «нової» системи, бекграундом якої стали загальнолюдські цінності та національні інтєреси, засновані на принципах демократії⁹.

Україна знову апелювала до застосовування інструментарію культурної дипломатії у XXI столітті, коли з'явилася нагальна потреба в ефективній міжнародній комунікації щодо реалізації євроінтеграційного курсу держави. Разом із тим, на думку О. Розумної, ступінь присутності української культури за межами України в часи незалежності все ще не можна назвати політикою культурної дипломатії чи просуванням культури на міжнародній арені. Однак, не варто нею нівелювати, удосконалюючи культурну дипломатію як державну політику. Вивчення досвіду присутності української культури на міжнародній платформі є вагомим кроком і важливою передумовою успішного старту процесу інституалізації української культурної дипломатії¹⁰.

Українські дослідники наголошують, що українська культурна дипломатія розпочала стрімкий розвиток, що супроводжується появою низки проблемних питань, зокрема відсутність єдиної державної стратегії та координації роботи культурних центрів. Формування консенсусу в суспільстві щодо реалізації політики культурної дипломатії є надважливим завданням, адже українські культурні проекти, що представляються на міжнародний рівень, потребують внутрішнього узгодження та декларованого курсу¹¹.

В Україні культурну дипломатію на державному рівні реалізують Міністерство культури та інформаційної політики, Міністерство закордонних справ, Міністерство освіти і науки, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, неурядові громадські організації та фізичні особи. За ініціативи МЗС України у 2015 році було започатковано Перший форум культурної дипломатії України. Більш того, при МЗС України було сформовано Управління публічної дипломатії, складовими елементами якого стали відділи культурної дипломатії, іміджевих проєктів та зв'язків із засобами масової інформації.

Політико-правові засади міжнародної культурної співпраці України регулюються Законом України «Про культуру», де у статті 33 VIII розділу «Міжнародні культурні зв'язки» вказано, що «держава сприяє міжнародному культурному обміну, співробітництву закладів культури, професійних творчих працівників, працівників культури України із закордонними партнерами»¹². Закладам культури-

⁹ О. Стасєвська, І. Маланчук, *Культурна дипломатія: симбіоз культурного та правового потенціалу*, *op.cit.*, с. 90.

¹⁰ О. Розумна, *Культурна дипломатія України: стан, проблеми, перспективи : аналітична доповідь*, *op.cit.*, с. 13.

¹¹ Г. Луцишин, А. Гончарук, *Особливості розвитку культурної дипломатії України в сучасних умовах*, *op.cit.*, с. 29.

¹² Про культуру, Закон України №2778-VII від 14.12.2021 р., <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>, *dostep: 30 VI 2023.*

ри надається право укладати договори з іноземними громадянами або юридичними особами щодо форм співпраці в культурній сфері, брати участь у роботі відповідних міжнародних організацій та фондів, провадити зовнішньоекономічну діяльність у сфері культури відповідно до законодавства. Окрім цього, стаття 34 вказаного закону передбачає задоволення національно-культурних потреб українців, які живуть за кордоном, шляхом сприяння проведенню культурно-мистецьких заходів, відкриття й діяльності українських культурних центрів та освітніх закладів в країнах, де вони проживають¹³.

Чинними документами українсько-румунської співпраці у культурно-гуманітарній сфері є Угода про співробітництво в галузі культури, науки і освіти між Урядом України та Урядом Румунії (від 03.09.1992 р.); Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про взаємне визнання і еквівалентність документів про освіту, наукові ступені, виданих в Україні та Румунії (від 19.02.1999 р.); Угода про співробітництво в галузі освіти між Міністерством освіти України і Міністерством освіти Румунії (від 25.08.1995 р.).

Головними механізмами двостороннього співробітництва в культурно-гуманітарній сфері є створений у 2007 р. Комітет співробітництва з питань культури, освіти, національних меншин та громадської інформації у складі Українсько-Румунської Спільної Президентської Комісії та діюча з 1998 р. Змішана Міжурядова українсько-румунська комісія з питань забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин.

Проте, як чинна договірно-правова база, так і існуючі механізми українсько-румунського співробітництва в культурно-гуманітарній та інформаційній сферах потребують вдосконалення та, відповідно, активізації, що порушувалося Посольством не одноразово (листи № 6138/203-994-96 дск від 13.06.2014 р., № 6138/203-994-104 дск від 20.06.2014 р. та № 6138/14-830-2053 від 12.09.2014 р.)¹⁴.

Відповідно до Указу Президента України від 20 лютого 2006 року було створено Культурно-інформаційний центр у складі Посольства України в Румунії, офіційне відкриття якого відбулося у Бухаресті 31 жовтня 2007 року в рамках офіційного візиту Президента України Віктора Ющенка до Румунії.

Основною метою роботи КІЦ протягом 2013–2015 рр. у контексті розвитку та готовності сторін до перезавантаження відносин між Україною і Румунією з врахуванням сприятливих для української сторони в той час політичних умов (послідовна підтримка Румунією євроінтеграційних прагнень України, категоричне засудження Бухарестом анексії Росією АР Крим та сепаратистських дій на сході держави, офіційні заяви щодо визнання Румунією територіальної цілісності, суверенітету та непорушності кордонів України, спад інтенсивності роздмухування питання щодо становища румунської національної меншини, яка

¹³ Про культуру, Закон України №2778-VII від 14.12.2021 р., *op.cit.*

¹⁴ Архівні матеріали Посольства України в Румунії.

проживає в Україні тощо) було подолання існуючої стагнації із зазначених питань. З огляду на згадане, в першій половині 2015 р. було проведено консультації повноважних представників міністерств культури та освіти двох країн з метою подолання існуючих проблемних питань та підготовки відповідних протоколів до можливого підписання під час майбутніх візитів на найвищому або високому рівні, зокрема, запропонованого Посольством на 2015 р. офіційного візиту Президента України Петра Порошенка до Румунії.

З точки зору забезпечення діяльності Комітету співробітництва з питань культури, освіти, національних меншин та громадської інформації Українсько-Румунської Спільної Президентської Комісії було запропоновано розпочати процедуру призначення співголови (Віце-прем'єр-міністра, нового Міністра/заступника Міністра культури України) Української частини Комітету, що дало б можливість порушити питання щодо аналогічних дій перед румунською стороною і що б зберегло ініціативність у цій роботі за українською стороною.

Посольство зберігало провідну роль України у відносинах з Румунією і щодо питання стосовно відновлення роботи Змішаної Міжурядової українсько-румунської комісії з питань забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин. Так, нотами Посольства № 50 від 13.01.2014 р. та № 250 від 05.02.2014 р.¹⁵ Міністерство закордонних справ Румунії інформувалося про готовність української сторони організувати в Києві зустріч співголів зазначеної вище Змішаної Міжурядової комісії для обговорення питань відновлення її роботи та завершення спільного моніторингу стану забезпечення прав румунської меншини в Україні та української в Румунії. Посольство виходило з того важливого положення, що Україна володіє виключно вигідними позиціями, у порівнянні з Румунією, у сфері забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин, що було доведено результатами перших двох етапів спільно проведеного у 2006–2008 рр. моніторингу становища української меншини в Румунії та румунської в Україні за участі представників РЄ та ОБСЄ і що може позитивно впливати на подальшу консолідацію міжнародного іміджу України. На жаль, румунська сторона не підтримала пропозиції української сторони, спочатку мотивуючи позицію Бухареста тим, що в Уряді Румунії тривалий час був відсутній міністр культури, який відповідає за цю ділянку роботи, а пізніше тим, що румунські міністри культури часто мінялися впродовж року. За умов прагнення румунської сторони відійти від об'єктивного обговорення результатів зазначеного моніторингу та спроб припинити його взагалі вбачалося за необхідним належним чином підготувати та провести у 2015 р. другу частину 5-го засідання Змішаної Міжурядової українсько-румунської комісії з питань забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин, під час якої наполягати на завершенні моніторингу та офіційне оприлюднення його результатів в рамках РЄ та ОБСЄ.

¹⁵ *Ibidem.*

Упродовж 2015 року КІЦ-ом проводилась робота з налагодження та активізації співробітництва в культурно-гуманітарній сфері на різних рівнях, у тому числі за участі української та румунської сторін на регіональному рівні та в контексті транскордонного співробітництва між Україною і Румунією. В їх рамках порушувалися питання, що стосуються спільних українсько-румунських проєктів, яких можна реалізувати в рамках операційних програм Європейського Союзу, міжрегіонального співробітництва, гуманітарних зв'язків за програмами євро регіонів «Карпати», «Верхній Прут» та «Нижній Дунай». Серед них особлива увага під час робочих зустрічей з румунськими офіційними особами та активом Союзу українців Румунії надавалось започаткуванню співпраці із залученням європейських фондів з метою виготовлення проєктної документації та будівництва мосту через р. Тиса між с. Біла Церква Закарпатської області та м. Сігету Мармаціей, повіт Марамуреш. Поруч з опрацюванням питання щодо прискорення до підписання парафованої 1 квітня 2014 р. Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про місцевий прикордонний рух, документів про відкриття нового пункту пропуску через українсько-румунський державний кордон між населеними пунктами Шибене Івано-Франківської області та Верхні Поляни, той же повіт Марамуреш, що сприятливо позначилося не лише на посиленні зв'язків України з Румунією як країни-члена ЄС, але й на культурно-гуманітарних контактах з 36-тисячною українською громадою, яка проживає на півночі Румунії.

Широкого розголосу впродовж 2014–2015 рр. набули заходи, які були проведені КІЦ у складі Посольства з нагоди відзначення пам'ятних дат в історії та сьогодення України, її державних свят, вшанування видатних постатей української культури, а саме:

I. Відзначення Дня Соборності та Свободи України. З цієї нагоди 22 січня 2014 р. у приміщенні Культурно-інформаційного центру у складі Посольства було проведено відповідний урочистий захід, в якому взяли участь співробітники Посольства та члени їх сімей, а також представники керівництва Союзу українців Румунії та ЗМІ СУР. Перед учасниками заходу виступив Посол України в Румунії, який наголосив на історичному значенні Акту злуки від 22 січня 1919 р. для українського народу з наголосом на його важливості для подальшого утвердження державності України. Захід було використано і для доведення до присутніх українців Румунії головних сигналів про незмінність курсу України на взаємовигідне співробітництво з партнерами з ЄС, зокрема з Румунією. Присутнім також було продемонстровано тематичний документальний кінофільм «Собор на крові» (режисер І. Кобрін).

II. Забезпечення підтримки в Румунії ініціативи Львівської національної музичної академії щодо вшанування пам'яті загиблих під час лютневих подій 2014 р. у Києві, у зв'язку з чим звернення Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка до музичних академій України та до світової музичної громадськості було передано до Румунської академії музики та мистецтва, ре-

дакції «Музична Румунія» Румунського радіо та до української редакції «Всесвітньої служби Румунського радіо», які підтримали зазначену ініціативу української сторони.

III. Проведення в Румунії заходів, присвячених відзначенню 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка, зокрема 11 березня 2014 р. у м. Бухарест відбулася церемонія покладання квітів до пам'ятника Великому українському Кобзарю, розташованому в центральному парку Херестреу м. Бухарест. У заході взяли участь члени місцевої української громади, керівництво Союзу українців Румунії, співробітники Посольства України в Румунії, представники мистецьких кіл, громадяни України, які постраждали під час доленосних подій в Україні та на той час знаходилися на лікуванні в Румунії. Захід завершився літературним вечором в культурному центрі м. Бухарест «Шляхами Тараса». Під час цього заходу було презентовано видання, приурочене до 200-річчя Кобзаря «Тарас Шевченко – апостол українського народу» (українською та румунською мовами). Згадана книга була профінансована в рамках Плану заходів МЗС України на 2014 рік з виконання бюджетної програми 1401110 «Фінансова підтримка забезпечення міжнародного позитивного іміджу України, заходи щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України»¹⁶. Також відбулась презентація перекладу румунською мовою книги Павла Зайцева «Життя Тараса Шевченка» (румунською «Viața lui Taras Șevcenko»), підготовленого письменником-громадянином Румунії українського походження Корнелієм Іродом.

Аналогічні заходи, присвячені відзначенню 200-річчя від дня народження Т.Г.Шевченка, були проведені 1 березня 2014 р. в театральному залі ім. Тр. Грозавеску в м. Лугожі, повіт Тіміш. На заході були присутні представники Посольства, Союзу українців Румунії, місцевої влади. Учасники заходу змогли побачити на сцені виступи хору «Шовкова трава», танцювального колективу «Калина». Учні шкіл продекламували вірші Тараса Шевченка. 200-річчя Великого Кобзаря було відзначено, практично, в усіх населених пунктах Румунії, де компактно проживає українська громада, в тому числі в українському селі Русково, повіт Марамуреш (02.03.2014 р.), на українському відділенні Клузького університету ім. Бабеш-Бойяй (15.03.2014 р.), у м. Тульча (22.03.2014 р.), на рівні Яської філії Союзу українців Румунії (29–30.03.2014 р.) тощо. На жаль, через відсутність фінансових ресурсів, не вдалося привести з України згадані вище відомі творчі колективи для виступів перед місцевою українською громадою, як це планувалось наприкінці 2013 р. Слід зазначити, що Культурно-інформаційним центром, у координації із Союзом українців Румунії, Міністерством культури та Міністерством національного виховання Румунії, заходи, присвячені «Року Тараса Шевченка», проводились, фактично, впродовж усього 2014 р. Так, у цьому контексті в Румунії також було проведено наступне:

¹⁶ *Ibidem.*

1. У приміщенні Культурно-інформаційного центру в складі Посольства була розгорнута тематична виставка «До 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка», яку мали можливість оглянути відвідувачі КІЦ з нагоди усіх проведених в приміщенні цієї установи заходів, в тому числі:

- зустрічі з членами Союзу українців Румунії та з представниками румунської громадськості на тему «Україна – новий початок» (04.07.2014 р.);
- Дня Державного Прапора України та Дня Незалежності України (22.08.2014 р.);
- тижня українського кіно на підтримку О. Сенцова та заходів на знак солідарності з громадянкою України Н. Савченко (10.09.2014 р.);
- вечора української книги, присвяченого 75-річчю українського письменника, поета, журналіста та перекладача, члена Спілки письменників України та голови її Чернівецької обласної організації В. Д. Колодія (23.10.2014 р.);
- відзначення, на виконання Указу Президента України П. Порошенка № 872/2014 про День Гідності та Свободи, першої річниці початку Революції Гідності в Україні, а також Дня пам'яті жертв голодоморів в Україні (21.11.2014 р.);
- вечора української та румунської літератури (12.12.2014 р.) тощо.

2. У вересні 2014 р. Посол здійснив дводенну робочу поїздку до м. Сігету Мармаціей, в рамках якої взяв участь у заходах, присвячених початку нового навчального року в єдиному в Румунії українському ліцеї ім. Т. Шевченка, під час яких пролунала тема, пов'язана з відзначенням 200-річчя від дня народження Великого Кобзаря. На урочистих заходах, проведених в румунських навчальних закладах, в яких українська мова та література викладаються як предмети, з ініціативи КІЦ, у співпраці з радником Міністерства національного виховання Румунії Е. Кодря (відповідає за організацію викладання української мови та літератури в румунських навчальних закладах), були декламовані вірші Т. Г. Шевченка.

3. За сприянням Посольства з 30 серпня по 5 вересня 2014 р. група студентів-україністів українського відділення кафедри іноземних мов Бухарестського університету була включена до складу учасників курсів української мови та літератури, проведених на базі Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, в рамках яких студенти-українці з Румунії отримали додаткові можливості вивчити творчість Шевченка.

4. Посол та радник-посланник Посольства Т. Рендюк 16 вересня 2014 р. взяли участь у проведенні «Дня України» в рамках роботи Міжнародного літнього університету, що мало місце в період з 15 по 20 вересня 2014 р. в румунському м. Плоешть за участі представників молодшої інтелігенції, аспірантів, студентів та працівників засобів масової інформації з Румунії, Сербії та Республіки Молдова. Під час своїх виступів представники дипустанови довели до відома присутніх і інформацію про заходи, що проводяться в Україні та за її межами в рамках «Року Тараса Шевченка».

5. Радник-посланник Посольства 19 вересня 2014 р. взяв участь у засіданні керівництва Бухарестської філії Союзу українців Румунії, під час якого було продемонстровано фільм «Тарас Шевченко», отриманий Посольством від Держкіно України.

6. У координації з дипустановою, періодичні видання Союзу українців Румунії – журнал «Наш голос» та газети «Вільне слово», «Український вісник» і румуномовне видання «Кур'єрул українян» («Український кур'єр»), а також журнал Асоціації ім. Т. Шевченка «Шинель Гоголя» продовжували започатковану в січні 2014 р. роботу, спрямовану на поширення творів Шевченка серед читачів Румунії, опублікувавши чисельні статті та матеріали про життя і творчість Великого Кобзаря.

7. Українська редакція Всесвітньої служби Радіо Румунії впродовж 2014–2015 рр. оприлюднила низку матеріалів, присвячених подіям, що проводилися Посольством та Союзом українців Румунії з нагоди 200-річчя від дня народження Великого Кобзаря в рамках «Року Тараса Шевченка».

Але у контексті відзначення 200-річчя від дня народження Великого Кобзаря в рамках «Року Тараса Шевченка» в Румунії найвизначнішою культурною подією став заключний масштабний святковий концерт, проведений з тематичною назвою «Дні Тараса Шевченка. 200 років від народження», проведений 26 листопада 2014 р. в Бухаресті лауреатами Міжнародного фестивалю «Доля» під керівництвом народного артиста України Мар'яна Гаденка за безпосередні участі Посольства, Міністерства культури та Союзу українців Румунії. З цієї нагоди, за сприянням президентського фонду Леоніда Кучми «Україна», святковий концерт відбувся в присутності представників широкого кола румунської громадськості, в тому числі духовенства, громадян Румунії німецької, угорської та татарської національностей, які проживають в румунській столиці, керівництва Союзу українців Румунії та активу його Бухарестської філії, працівників Румунського телебачення та української редакції Всесвітньої служби Радіо Румунії, а також колективу дипустанови. Від Уряду Румунії були присутні заступник державного секретаря Департаменту міжетнічних відносин А. Аледін, а також старші радники Міністерства культури Румунії Е. Кьонінг, М. Гроссу та Я. Колотило.

У своєму виступі на початку заходу Посол нагадав присутнім про те, що в Україні та в усіх зарубіжних державах, де проживають етнічні українці, завершується масштабне відзначення «Року Тараса Шевченка». Було підкреслено, що, незважаючи на суттєві проблеми, з якими стикається Україна через анексію Росією АР Крим та підтримки Москвою терористів і сепаратистів у східних частинах Донецької та Луганської областей, в Україні та закордоном були проведені чисельні тематичні заходи, присвячені життю і творчості Великого Кобзаря. Румунія фігурувала серед країн світу, де їх було проведено багато і на високому рівні шевченківських заходів. Користуючись нагодою, керівник дипустанови подякував Уряду Румунії, зокрема Департаменту міжетнічних відносин і Міністерству культури країни перебування, за підтримку ініціатив української сторони щодо

належного проведення «Року Тараса Шевченка» в Румунії. Крім цього, Посол дав інтерв'ю першому каналу Румунського телебачення TVR 1. В рамках святкового концерту «Дні Тараса Шевченка. 200 років від народження» виступили лауреати Міжнародного фестивалю «Доля» А. Величко, І. Макеева, У. Філь, а також сімейний дует «Франк Тодирес». Актриса румунського театру «Чокирлія» Д. Гіцеску представила публіці відбірку віршів Т. Шевченка румунською мовою. Таким чином, проведений Посольством, разом із Міністерством культури Румунії та Союзом українців Румунії захід завершив «Рік Тараса Шевченка» в Румунії, ставши помітною культурною подією в українсько-румунських відносинах 2014 р.

IV. Вшанування пам'яті жертв Другої світової війни. На початку травня 2014 р. Посольство звернулось до голови СУР С. Бучути з проханням надрукувати у травневих номерах періодичних видань Союзу українців Румунії отриманого від МЗС України матеріалу про внесок українців у перемогу в Другій світовій війні та діяльності ОУН-УПА.

V. Сприяння участі громадянина Румунії українського походження, поета-перекладача творів Т. Г. Шевченка І. Козмея в заходах з міжнародного відзначення Дня перепоховання праху Т. Г. Шевченка 22 травня 1861 р. на Чернечій горі в Каневі. На звернення голови Національної спілки письменників України В. Баранова було надано відповідного організаційного сприяння, внаслідок чого І. Козмей взяв участь у заходах, що відбулися з 18 по 22 травня 2014 р. у Черкаській області.

VI. Проведення заходів до Дня пам'яті жертв політичних репресій та відзначення 70-ї річниці депортації кримських татар. З врахуванням анексії російською федерацією АР Крим, Союзу українців Румунії була передана Заява МЗС України щодо відзначення 70-ї річниці депортації кримських татар, було підготовлено та розміщено на сайті Посольства відповідний прес-реліз українською та румунською мовами. 22 травня 2014 р. у новому приміщенні КІЦ відбувся спільний захід з нагоди 70-ї річниці від цієї сумної дати та відзначення Дня перепоховання праху Т. Г. Шевченка. Метою заходу було – з одного боку, доведення до відома румунської громадськості існуючої солідарності українського народу з кримськими татарами щодо вшанування пам'яті жертв депортації радянською авторитарною владою їхніх предків у травні 1944 р. на тлі заборони російською окупаційною владою в Криму проводити відповідні заходи в м. Сімферополь, а з іншого – відзначення, разом з українською громадою м. Бухарест, Дня перепоховання праху Т. Г. Шевченка в Каневі. У заході взяли участь Посол України в Румунії, заступник державного секретаря Департаменту міжетнічних відносин Уряду Румунії А. Аледін з групою Бухарестської філії Демократичного союзу турецько-татарських мусульман Румунії, радник Прем'єр-міністра Румунії з питань національних меншин М. Гоцук, старший радник Міністерства культури Румунії Я. Колотило, представники місцевої української громади, румунської громадськості, працівники Румунського телебачення, Румунського радіо, у тому числі – української редакції Всесвітньої служби Радіо Румунії, а також співро-

бітники дипустанови та члени їх сімей. Присутні на заході вшанували зазначені вище дві історичні дати хвилиною мовчання.

Під час свого виступу Посол України в Румунії наголосив на специфіку відзначення традиційного для незалежної України Дня пам'яті жертв депортації кримських татар у тому році, що пов'язано з анексією російською федерацією АР Крим та заборонаю окупаційними властями на півострові проводити відповідні заходи в м. Сімферополь. Також було підкреслено, що українське суспільство залишається солідарним з кримськими татарами, а керівництво Української держави робить все можливе для створення сприятливих умов кримським татарам, які виявили бажання брати участь у позачергових виборах Президента України 25 травня 2014 р. Зі свого боку заступник державного секретаря Департаменту міжетнічних відносин Уряду Румунії А. Аледін, у тому числі і як колишній депутат Парламенту Румунії від татарської меншини країни перебування, підкреслив наявність до березня 2014 р. тісних культурних зв'язки між керівництвом та представниками Демократичного союзу турецько-татарських мусульман Румунії з Автономною Республікою Крим, висловлюючи жаль, що продовження такого співробітництва стало проблематичним. Зокрема, він поінформував, що представники татарської меншини Румунії у травні 2014 р. вперше за останні 22 роки не взяли участь у традиційних заходах з нагоди Дня депортації кримських татар, які щорічно на офіційному рівні проводилися в АР Крим. Старший радник Міністерства культури Румунії Я. Колотило, голова Бухарестської філії Союзу українців Румунії, висловила солідарність з присутніми в залі представниками татарської меншини з нагоди подій, що відбулися в Криму 18 травня 1944 р., акцентуючи увагу на символічність одночасного вшанування і Дня перепоховання праху Т. Г. Шевченка в Каневі. З доповіддю про історію депортації кримських татар та про сприятливі умови, створенні незалежною Україною, для їх повернення та інтеграції в українське суспільство впродовж 1991-початку 2014 років виступив радник-посланник Посольства Т. Рендюк. У своїх доповіднях та коментарях присутні представники української та татарської національних меншин Румунії висловили позитивні оцінки й думки з приводу вшанування зазначених історичних дат. На завершення заходу були продемонстровані документальні фільми про депортацію кримських татар та презентована виставка фотодокументів.

VII. 27 червня 2014 р. у приміщенні КІЦ, за участі громадян України, які тимчасово перебувають на території Румунії, співробітників Посольства та членів їх сімей, керівництва Бухарестської філії Союзу українців Румунії, Молодіжної організації українців Румунії, представників української наукової та творчої інтелігенції і працівників ЗМІ відбувся урочистий захід з нагоди Дня Конституції України. У своєму виступі під час відкриття заходу Посол України в Румунії наголосив на особливу значимість дня 27 червня 2014 р., який увійшов в історію українського народу як день підписання повної Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, що став доленосною віхою на шляху наближення нашої

держави до ЄС. Керівник дипустанови нагадав про те, що європейські перспективи України зафіксовані у прийнятій Верховною Радою України 28 червня 1996 р. Конституції України, яка відіграла надважливу роль у процесі консолідації української нації та остаточного становлення України як незалежної держави.

Окрема увага присутніх була привернута до ініційованого Президентом України П. О. Порошенком процесу конституційної реформи, покликаного адаптувати Основний закон країни до вимог часу, в тому числі з урахуванням ситуації, яка виникла в східних областях України. У цьому контексті було підкреслено, що пріоритетними положеннями нової концепції конституційної реформи в Україні складають реформування вертикалі владних структур за моделлю центр – регіон – район – громада, впровадження інституту представника Президента до рівня районної влади, децентралізація та надання додаткових повноважень, зокрема з бюджетних питань, місцевим органам влади при збереженні збалансованої взаємодії та контролю з боку центру, врегулювання статусу регіональних мов при збереженні державної української мови тощо. У свою чергу, голова Бухарестської філії СУР Я. Колотило підкреслила значення піднесеного духу, який спостерігається в Україні у зв'язку з підписанням 27 червня 2014 р. у Брюсселі Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і в контексті відзначення 18-ї річниці Конституції України для закордонних українців, в тому числі для української громади Румунії, яка щиро радіє за успіхи історичної Батьківщини. З вітанням із України з нагоди Дня Конституції виступила директор Львівського театру «Еммануїл» Р. Д. Гарай, а радник-посланник Посольства Т. Рендюк представив доповідь про історію конституційного процесу в Україні та презентував власну двомовну книгу (українською і румунською мовами) «Пилип Орлик: молдовські та румунські шляхи». На завершення заходу присутні оглянули представлену в приміщенні КІЦ фотовиставку до Дня Конституції України, їм також був продемонстрований тематичний документальний фільм.

VIII. У 2014 р. продовжувалася співпраця КІЦ з культурними інститутами та центрами країн ЄС, об'єднаних в організацію EUNIC-Бухарест. Зокрема, була забезпечена участь Культурно-інформаційного центру в спільному заході «Ніч культурних центрів», який пройшов у Бухаресті 20-21 червня 2014 р.

IX. З нагоди відзначення Дня Державного Прапора та 23-ї річниці Незалежності України Посольством та КІЦ у його складі були проведені такі заходи:

1. Підготовлено тематичний прес-реліз на тему «Головні державні свята України: День Державного Прапора та День Незалежності», який напередодні зазначених державних свят було розміщено на веб-сайті дипустанови.

2. Передано відповідний матеріал до періодичних видань Союзу українців Румунії – журналу «Наш голос» та газет «Вільне слово», «Український вісник» і «Кур'єрул українця», а також до української редакції «Всесвітньої служби Радіо Румунія» для оприлюднення у серпні 2014 р.

3. 22 серпня 2014 р. у приміщенні КІЦ було проведено урочистий захід з нагоди 23-ї річниці Незалежності України за участю керівництва та членів Союзу

українців Румунії, громадян України, які постійно проживають або тимчасово перебувають на території Румунії, представників румунської громадськості, працівників ЗМІ, співробітників Посольства та членів їх сімей. Урочистості розпочалися з виступу Посла, який привітав присутніх з нагоди головного свята України та висловив подяку керівництву Союзу українців Румунії за відчутне сприяння формування в Румунії позитивного іміджу України як миролюбної держави за умов анексії російською федерацією АР Крим та підтримки росією терористів на сході України. Керівник дипустанови також подякував румунській стороні за послідовну підтримку позиції України в складний для неї період. Перший заступник Союзу українців Румунії, головний редактор румуномовної газети Союзу «Кур'єрул українця» І. Робчук у своєму виступі під час заходу окремо зупинився на значенні святкування українськими громадами за кордоном як Дня Державного Прапора, так і Дня Незалежності. Голова Бухарестської філії СУРУ Я. Колотило відзначила значення святкування згаданих вище державних свят для українців Румунії, багато представників яких у минулому віддали своє життя за свободу і незалежність України. Головний редактор журналу «Наш голос» І. Мойсей у своєму виступі привернула увагу до того, що завдяки натхненню учасників Антитерористичної операції на сході України синьо-жовті кольори українського прапора стали відомі в усьому світі. Громадянин Румунії українського походження, письменник, головний редактор журналу СУРУ «Дзвоник» М. Корсюк, розкрив історичний зв'язок між кольорами українського прапора з тривалою боротьбою українського народу за свою незалежність. Після завершення урочистої частини для присутніх були продемонстровані документальні фільми про боротьбу українського народу за незалежність. Захід супроводжувався виставкою фотографій з документальної серії «Двадцять три роки у двадцяти трьох фотомиттєвостях. Як святкували День Незалежності».

4. 23 серпня 2014 р. було організовано урочистий захід з нагоди Дня Державного Прапора України. У своєму виступі перед колективом дипустанови Посол розповів про історію становлення цієї дати, зазначивши, що День Державного Прапора України відзначається щорічно у відповідності до Указу Президента України 2004 р.

Х. 23 жовтня 2014 р. у приміщенні КІЦ відбувся літературний захід під назвою «Вечір української книги», присвячений 75-річчю українського письменника, поета, журналіста та перекладача, члена Спілки письменників України та голови її Чернівецької обласної організації В. Д. Колодія. У заході взяли участь Посол України в Румунії, керівництво й члени Союзу українців Румунії та Спілки української молоді Румунії, студенти українського відділення кафедри іноземних мов Бухарестського університету, представники румунських громадських і культурних кіл, співробітники дипустанови та члени їх сімей. Під час заходу член Спілки письменників України і Спілки письменників Румунії М.Трайста, в.о.голови Союзу українців Румунії І. Робчук, голова Бухарестської філії СУРУ Я. Колотило, а також студенти українського відділення виступили з промовами про життє-

вий досвід і творчість В. Колодія та зачитали уривки з його нещодавно виданої шеститомної збірки творів, що було з інтересом сприйнято присутньою аудиторією. І. Робчук поінформував про те, що Союз українців Румунії лише протягом 2014 р. видав 12 книг прози та поезії – творів українських письменників.

XI. 21 листопада 2014 р., на виконання Указу Президента України П. Порошенка № 872/2014 про День Гідності та Свободи¹⁷, у приміщенні КІЦ відбулося відзначення першої річниці початку Революції Гідності в Україні, а також Дня пам'яті жертв голодоморів в Україні. У своїх виступах радник-посланник Т. Рендюк, редактор часопису Союзу українців Румунії «Вільне слово» І. Ковач-Петрецька, активістка СУР В. Ткачук та інші відзначили трагічний характер відповідних подій і вшанували пам'ять загиблих та померлих хвилиною мовчання. Для учасників заходу були продемонстровані документальні фільми про події, що відбулися на Майдані в Києві наприкінці 2013-початку 2014 рр. Вшанування Дня пам'яті жертв голодоморів в Україні знайшло продовження на другий день під час поминальної служби в Бухарестському монастирі Кашин та розгортання традиційної акції «Запали свічку».

XII. 12 грудня 2014 р. у приміщенні КІЦ відбувся спільний із Союзом українців Румунії і Спілкою письменників Румунії «Вечір української та румунської літератури», під час якого мали місце презентації нових книг, виданих українською та румунською мовами, зокрема й роботи члена Спілки письменників України та Спілки письменників Румунії, румунського громадянина українського походження М.Трайсти.

Однак висвітлений період характеризувався відсутністю належного правового забезпечення співробітництва на міжміністерському рівні та бюджетного фінансування двостороннього обміну у сфері культурно-гуманітарного співпраці, КІЦ у складі Посольства продовжив спрямовувати свою роботу на подальше зміцнення й поглиблення двосторонньої співпраці у цій галузі, на системній основі ініціюючи та проводячи відповідні культурні заходи.

Діяльність КІЦ була спрямована, з одного боку, на зміцнення зв'язків з українською громадою Румунії, задоволення її культурно-мовних, інформаційних і духовних потреб місцевих українців, а з іншого – на консолідацію їхніх контактів з історичною Батьківщиною.

У той же час, в Україні створено сприятливі, а головне рівноцінні умови для національно-культурного відродження та розвитку всіх національних культур, зокрема румунської. У населених пунктах області, де компактно проживають румуни, створюються колективи народної творчості, формуються бібліотечні фонди з видань національними мовами.

Важливою складовою розвитку міждержавної співпраці є сфера культури й науки. На даний час в Україні діють понад дванадцять національно-культурних

¹⁷ Указ Президента України № 872/2014 про День Гідності та Свободи, Офіційна сторінка Президента України, <https://www.president.gov.ua/documents/8722014-18001>, dostęp: 30 VI 2023.

товариств та об'єднань румунських національних громад, зокрема Християнсько-демократичний Альянс румунів України, Всеукраїнська науково-педагогічна Асоціація «Арон Пумнул», Румунська спільнота України, Товариство румунської культури ім. М. Емінеску, Культурно-спортивний клуб «Драгош-Воде», Медичне товариство «Ісідор Бодя», Ліга румунської молоді «Жунімя», Чернівецький обласний благодійний фонд культури «Дім румунської мови». Традиційними в області стали культурні заходи, приміром літературно-мистецькі вечори присвячені черговій річниці від дня народження та від дня смерті М. Емінеску («Емінесціана»), румунський фестиваль весни «Мерцішор», заходи й поминальні панахиди за жертвами сталінських репресій, які проводяться в Герцаївському, Глибочоцькому, Новоселицькому, Сторожинецькому районах та у м. Чернівці, участь самодіяльних фольклорних колективів області у фольклорному фестивалі «Буковинські зустрічі», який проводиться у Польщі, Румунії та Угорщині, традиційне румунське свято «*Limba noastră cea română*» («Наша рідна румунська мова»), проведення традиційного щорічного румунського фестивалю різдвяних звичаїв та колядок «Флоріле далбе».

В області функціонує Програма підтримки національно-культурних товариств та етнічних громад Чернівецької області. Співпраця навчальних закладів та окремих людей в прикордонних регіонах неодмінно відіграє провідну роль у процесі розвитку міждержавних відносин. Між Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича та румунськими вищими навчальними закладами підписані двосторонні угоди, зокрема з Національним інститутом економічних досліджень ім. Костін К. Кіріцеску Румунської Академії Наук (13.05.2009, безстрокова угода), Сучавським університетом «Штефан чел Маре» (16.11.2001, безстрокова угода), Ботошанською теологічною Православною семінарією Св. Георгія (22.02.2007, безстрокова угода), Університетом «Бабеш-Бойй», м. Клуж-Напока (27.10.2003, 11.09. 2013, безстрокова угода), Ясьським університетом «А.І. Куза» (17.11.2009, безстрокова угода), Західним університетом м. Тімішоари (26.11.2012–2015), Університетом м. Орадя (15.04.2013–2016), Університетом «Овідіус» м. Констанца (16.04.2013–2016), Університетом м. Бухарест (15.05.2013–2016), Університетом «Лучіан Блага» у м. Сібіу (20.12.2013, безстрокова угода).

Розвиток міждержавного співробітництва в сфері культури, науки та дотримання прав національних меншин дає всі підстави стверджувати, що накопичений досвід додав взаєморозуміння у прагненнях сусідніх держав. Цілеспрямоване просування українських інтересів у рамках діяльності прикордонних регіонів дозволяє здійснювати конкретні поступові кроки у процесах європейської інтеграції та сприяє залученню України до світового політичного, економічного та культурного товариства.

На сучасному етапі між Україною та Румунією у сфері культурної дипломатії спостерігаються відчутні позитивні зрушення. У загальній характеристиці існуючі українсько-румунські відносини у сфері культурної дипломатії можна оці-

нити як конструктивні, спрямовані на співпрацю та вирішення спільних культурних питань. Однак, не можна сказати, що потенціал культурної дипломатії між Україною та Румунією досяг свого апогею, оскільки він характеризується невечерпністю та можливістю подальшого розвитку.

З 2015 року розпочалася «нова епоха» становлення культурної дипломатії України в Румунії, адже тривалий час Україна мала реноме невіддільне від російського. Очевидним стало її відмежування як від пострадянської, так і від російської масової культури, набуття власного образу та лика. Зважаючи на агресивну політику російської федерації, жахливі події останніх років на території України застосування культурної дипломатія як інструменту розвитку відносин є надзвичайно актуальним. Варто запобігти «спотворенню» образу України та позитивно вплинути на створення позитивного уявлення румунської спільноти про державу. На часі звернення до «м'якої сили» зовнішньої політики, зокрема засобів культурної дипломатії, посилення культурної присутності України у Румунії, пошук діалогу та налагодження нових зв'язків.

Варто зазначити, що 1 лютого 2017 р. відзначали 25-ту річницю встановлення дипломатичних відносин між Україною та Румунією. Так, договірно-правова база між цими двома державами складає 56 чинних документів, 15 з яких підписані і ратифіковані впродовж 2014–2017 рр. З нагоди ювілейної дати Президент України П. Порошенко направив вітання Президенту Румунії К. Йоганнісу та підкреслив, що «ми високо цінуємо дружбу і міцне партнерство з Румунією та важливу підтримку і допомогу Вашої країни у захисті територіальної цілісності й суверенітету нашої країни та боротьбі проти зовнішньої агресії».

Надзвичайно актуальним був візит президента Румунії Клауса Йоганніса в Україну 16 червня 2022 року разом з лідерами Німеччини, Франції та Італії, що продемонструвало рішучу підтримку України. Під час візиту він заявив, що підтримка України у війні з росією має включати пропозицію статусу кандидата на членство у ЄС. «На мою думку, статус кандидата має бути наданий якомога швидше, це правильне рішення з точки зору моралі, економіки та безпеки», – підкреслив К. Йоганніс. Більше того, Європейська комісія 17 червня 2022 р. рекомендувала надати Україні статус кандидата, а 23 червня 2022 року Україна таки отримала статус кандидата в ЄС¹⁸.

Культурна дипломатія протягом 2015–2022 років стала потужним потенціалом держави на міжнародній арені, зокрема в румунському просторі, що дало можливість поширення інформації про країну через проведення культурних і мистецьких заходів, роботу культурних інституцій, популяризацію мови, мистецтва, культурної спадщини й національної кухні; формування позитивного іміджу країни в Румунії; налагодження двосторонніх зв'язків із країною; поширення політично-

¹⁸ Україна – кандидат на членство у ЄС. Пояснюємо, що це означає, „Radio Svoboda”, <https://www.radiosvoboda.org/a/yes-ukrayina-status-kandydat-na-vstup/31912331.html>, доступ: 30 VI 2023.

го впливу; сприяння економічному розвитку держави, вихід на нові ринки, адже культура є одним з найефективніших засобів розвитку економіки.

У світлі останніх подій пов'язаних з російсько-українською війною стає очевидним, що українсько-румунські відносини в культурно-гуманітарній сфері переживають відчутне перезавантаження. Так, Румунія надає потужну гуманітарну допомогу, зокрема, створили канал гуманітарної допомоги до України, на румунському кордоні у місті Сірет відкрили Хаб, з метою отримання та направлення в Україну допомоги зі всього світу¹⁹. Значну частину медикаментів з Румунії передали Ізмаїльській районній державній адміністрації, яка розподілить допомогу у військовій частині²⁰. Вагому підтримку отримує Україна від Союзу українців Румунії, зокрема румунсько-український кордон в пунктах пропуску Сігет-Солотвино та Халмеу-Дякове перетнули десятки автоколоні з гуманітарною допомогою. Наразі вдалося налагодити зелений коридор для вантажівок та суден з гуманітарною допомогою, яка без перешкод доїжджає до прикордонних українських міст, а згодом направляється в регіони, які постраждали від війни або ж в населені пункти на лінії фронту.

Висновки

Для сучасної України культурна дипломатія є надважливим інструментом зовнішньополітичної діяльності, який дає унікальну можливість ефективного проникнення у будь-яку країну, отримання підтримки громадськості та формування позитивного іміджу держави. Культурна дипломатія є засобом реалізації національних інтересів, за умови її системного застосування, ефективної координації зусиль і створення якісного, унікального культурного продукту на експорт, що підкреслює самобутність української культури.

Одним із осередків співпраці України та Румунії в культурно-гуманітарній сфері є Культурно-інформаційний центр у складі Посольства України в Румунії. КІЦ надавалось постійне сприяння розвитку українсько-румунського співробітництва в культурно-гуманітарній сфері за участі українських партнерів у взаємодії із зацікавленими румунськими представниками.

Зусилля українців були спрямовані на активізацію інформаційно-роз'яснювальної роботи в Румунії, пошуку нових форм і каналів доведення інформації про Україну на системній основі. Робота Центру впливала на формування в країні перебування позитивного іміджу нашої держави, сприяла поширенню об'єктивної інформації про Україну, ознайомленню з її історією і сучасністю, культурним надбанням, традиціями, слугувала збереженню й посиленню присутності

¹⁹ *Допомога Україні: у Румунії створили канал гуманітарної допомоги*, <https://acc.cv.ua/news/chernivtsi/dopomoga-ukrayini-u-rumuniyi-stvorili-kanal-gumanitarnoyi-dopomogi-82213>, доступ: 30 VI 2023.

²⁰ *Румунія передала гуманітарну допомогу для українських бійців, „Лівий берез”*, https://lb.ua/society/2022/02/28/507385_rumuniya_peredala_gumanitarnu.html, доступ: 30 VI 2023.

українського чинника в інформаційному просторі Румунії. У цьому контексті на системній основі слід нарощувати набутий досвід сталого співробітництва між заявленими суб'єктами з обох сторін із одночасним залученням української сторони до нових форм співпраці з Румунією в культурно-гуманітарній сфері.

Отже, українсько-румунські відносини на сучасному етапі зазнають кардинального оновлення та долають шлях від взаємних звинувачень та претензій до широкої підтримки та взаємодії. Війна в Україні та вирішення проблем безпеки регіону налаштували румунське керівництво проводити курс поживлення відносин з Україною та нарощення двосторонньої співпраці.

Резюме: В статті аналізується культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики сучасної держави. Визначено сутнісні характеристики та особливості культурної дипломатії. Характеризується її місце та значення у зовнішній політиці держави. Висвітлено особливості розвитку міжнародної культурної комунікації України. Розкрито особливості культурної взаємодії України з Румунією. Зазначено, що культурно-інформаційний центр у складі Посольства України в Румунії є одним з осередків співпраці України та Румунії в культурно-гуманітарній сфері. За роки роботи центру його діяльність спрямовувалася на зміцнення двосторонніх відносин між Україною та Румунією, поглиблення співпраці у культурній, гуманітарній, інформаційній сферах; поширення в Румунії інформації про Україну, її історію і культуру, туристичні можливості і привабливість; зміцнення зв'язків з українською меншиною, сприяння задоволенню її національно-культурних потреб.

Ключові слова: культурна дипломатія, культурна комунікація, зовнішня політика держави, Культурно-інформаційний центр, Україна, Румунія

Cultural diplomacy as the tool for promoting the development of relations between Ukraine and Romania in the cultural and humanitarian sphere

Abstract: In the article cultural diplomacy is analysed as an instrument of foreign policy of the modern state. The essence and features of cultural diplomacy are defined. It is characterized its place and importance in the foreign policy of the state. Specificities of the development of international cultural communication in modern Ukraine are highlighted. The peculiarities of cultural interaction between Ukraine and Romania are described. It is noted that the cultural and information center within the Embassy of Ukraine in Romania is one of the centers of cooperation between Ukraine and Romania in the cultural and humanitarian sphere. Over the years of the center's work, its activities have been aimed at strengthening bilateral relations between Ukraine and Romania, deepening mutual cooperation in the cultural, humanitarian and informational spheres. The center promotes spreading of information in Romania about Ukraine, its history and culture, tourist opportunities and attractiveness, strengthening ties with the Ukrainian minority, helping to satisfy its national and cultural needs.

Keywords: cultural diplomacy, cultural communication, foreign policy of the state, Cultural and Information Center, Ukraine, Romania

Dyplomacja kulturalna jako narzędzie promocji rozwoju stosunków Ukrainy i Rumunii w sferze kulturalnej i humanitarnej

Streszczenie: W artykule podjęto analizę dyplomacji kulturalnej jako instrumentu polityki zagranicznej współczesnego państwa. Określono istotę i cechy dyplomacji kulturalnej. Scharakteryzowano jego miejsce i znaczenie w polityce zagranicznej państwa. Podkreślono specyfikę rozwoju międzynarodowej komunikacji kulturalnej we współczesnej Ukrainie. Opisano specyfikę interakcji kulturowych pomiędzy Ukrainą i Rumunią. Należy zauważyć, że centrum kulturalno-informacyjne Ambasady Ukrainy w Rumunii jest jednym z ośrodków współpracy Ukrainy i Rumunii w sferze kulturalnej i humanitarnej. Przez lata działalności centrum jego działania miały na celu wzmocnienie dwustronnych relacji między Ukrainą a Rumunią, pogłębienie wzajemnej współpracy w sferze kulturalnej, humanitarnej i informacyjnej. Centrum promuje rozpowszechnianie w Rumunii informacji o Ukrainie, jej historii i kulturze, możliwościach i atrakcyjności turystycznej, wzmacnianie więzi z mniejszością ukraińską, pomagając w zaspokajaniu jej potrzeb narodowych i kulturalnych.

Słowa kluczowe: dyplomacja kulturalna, komunikacja kulturalna, polityka zagraniczna państwa, Centrum Kulturalno-Informacyjne, Ukraina, Rumunia

Bibliography

- Nye J. S. Jr. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, „Public Affairs”, 2004, 191 p.
- Nye J. S., Jr. *Get Smart: Combining Hard and Soft Power*, „Foreign Affairs”, Vol. 88, No. 4, 2009, p. 160–163.
- Arkhivni materialy Posol'stva Ukrainy v Rumuniji.
- Dopomoha Ukraini: u Rumuniji stvoryly kanal humanitarnoyi dopomohy*, <https://acc.cv.ua/news/chernivtsi/dopomoga-ukraini-u-rumuniji-stvorili-kanal-gumanitarnoyi-dopomogi-82213>.
- Lutsyshyn H., Honcharuk A. *Osoblyvosti rozvytku kul'turnoyi dyplomatiyi Ukrainy v suchasnykh umovakh*, „Humanitarni viziji”, Tom 3, № 1, 2017, s. 25–30, <https://science.lpnu.ua/shv/all-volumes-and-issues/volume-3-number-1-2017/peculiarities-development-ukrainian-cultural>.
- Pro kul'turno-informatsiynyy tsestr u skladі zakonodnoyi dyplomatychnoyi ustanovy Ukrainy*, Ukaz Prezydenta Ukrainy № 146/2006 vid 20 lyutoho 2006 roku, <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/142/2006>.
- Pro kul'turu: Zakon Ukrainy №2778-VII vid 14.12.2021 r., <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>.
- Publitchna dyplomatiya*, Posol'stvo Ukrainy v Rumuniji, <https://romania.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/204-kulturno-gumanitarne-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-rumunijeju>.
- Rzhevska N., *Kul'turna dyplomatiya Ukrainy: suchasnyy stan ta perspektyvy*, Mizhnarodni vidnosyny, Seriya «Politychni nauky», № 18–19, 2018, http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/issue/view/197.
- Rozumna O., *Kul'turna dyplomatiya Ukrainy: stan, problemy, perspektyvy: analitychna dopovid'*, Kyiv, NISD, 2016, 53 s., https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-09/kultu_dypl-26841.pdf?_cf_chLtk=DJ0lVm08Q1lhx81ujVWrN8gFEDffTX9sVE7toNAUDKQ-1659543482-0-gaNycGzNCRE.
- Rozumna O., *Ukrayins'kyi instytut yak instrument kul'turnoyi dyplomatiyi: problemy i shlyakhy podolannya*, Analitychna zapyska, Kyiv, 2016, <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/ukrainskiy-instituty-ya-instrument-kulturnoi-diplomatii>.

- Rozumna O., Chernenko T., *Polityka kul'turnoyi dyplomatiyi: stratehichni priorytety dlya Ukrainy (materialy zasidannya kruhloho stolu)*, Kyiv, NISD, 2016, s. 43–84, https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-10/kult_dyp-cd7f1.pdf.
- Rozshyrena Yevropa – Novi susidy. Nova systema stosunkiv z nashymy skhidnymy ta pivdennymy susidamy*, Komunikat Komisiji Rady ta Yevropeys'koho Parlamentu №994_495 vid 11.03.2003 r., Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy, https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_495#Text.
- Serbina N., Kuchmiy O., *Kul'turna dyplomatiya yak instrument zovnishn'oyi polityky suchasnoyi yevropeys'koyi derzhavy*, „Aktual”ni problemy mizhnarodnykh vidnosyn”, Vypusk 100, Chastyna I, 2011, s. 122–131, <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/view/1667/1578>.
- Stasevs'ka O., Malanchuk I., *Kul'turna dyplomatiya: symbioz kul'turnoho ta pravovoho potentsialu*, „Pravo ta innovatsiyi”, № 1 (33), 2021, s. 89–94, <https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/19046/1/doc13.pdf>.
- Ukaz Prezydenta Ukrainy № 872/2014 pro Den' Hidnosti ta Svobody, <https://www.president.gov.ua/documents/8722014-18001>.
- Ukrayina – kandydat na chlenstvo u YeS. Poyasnyuyemo, shcho tse oznachaye*, <https://www.radiosvoboda.org/a/yes-ukrayina-status-kandydat-na-vstup/31912331.html>.